

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 7 Sayı: 29 Volume: 7 Issue: 29

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

TÜRKÇENİN RESMİ DİL OLMASI VE DOĞRU KULLANIMININ KANUNLA KORUNMASI TURKISH AS AN OFFICAL LANGUAGE AND PROTECTION OF CORRECT USE OF THE LANGUAGE BY LAW

Tuğba ŐİMŐEK*

Öz

Her devlet çağının ve şartların gerektirdiği ölçüde başka devletlerle etkileşimde bulunur. Bu etkileşim belki de en çok dili etkiler. Diller arası kelime alışverişleri bunu destekler niteliktedir. Bu doğal bir süreçtir. Önemli olan bu etkileşimlerin dilin yok olmasına sebep olmamasını sağlayabilmektir. İşte tam da bu yüzden devletler resmi dillerinin doğru kullanılmasını ve korunmasını sağlamak için kanunlara ihtiyaç duymuşlardır. Bu çalışmada güzel dilimiz Türkçemizin bu açıdan değerlendirilmesi yapılmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türkçe, Resmi Dil, Devlet Dili, Dilin Kanunla Korunması.

Abstract

The extent required by the terms and conditions state the age of each interacts with other states. This is perhaps the most widely language interaction effects. Supports this exchange of words between languages. This is a natural process. The important thing is to provide the lack of these interactions lead to the destruction of the language. That is precisely why the proper use of the official languages of the states, and felt the need to ensure protection of the laws. This study tried to evaluate this aspect of Turkish as a beautiful language.

Keywords: Turkish, the official language, state language, the protection of the language law.

GİRİŐ

Devlet dili ya da resmi dil terimlerinin karşılıkları çeşitli fakat benzer şekillerde karşımıza çıkmaktadır. Türk Dil Kurumunun sitesinde yer alan güncel Türkçe sözlükte "Bir devletin sınırları içerisinde yönetimde, hukukta, eğitimde ve ticarete gerek sözlü gerekse yazılı iletişimde kullanılan, genellikle kanunla belirlenen dil, resmî dil" olarak tanımlanan devlet dili, aynı zamanda resmi dilin tanımının karşılığı olara da verilmektedir. Doğan Büyük Türkçe Sözlükte (2003) "Resmî dil: Bir devletin resmî yazışmalar ve öğreti sisteminde kullanılmasını kabul ettiği dil." şeklinde geçerken, Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisinde "Devlet dili, (resmî dil): Resmî yazışmalarda kullanılan ve çok defa hususî bir üslûba sahip bulunan dile devlet dili denir." şeklinde tanımlanmaktadır. İsmail Acar'ın tanımına bakacak olursak "Resmî dil, millî sınırlar içinde devletçe varlığı kabul edilen, devlete ait yazışmalarda ve öğretimde kullanılma mecburiyeti bulunan ve bu mecburiyeti kanunla tespit edilen dildir." Tüm bu tanımlardan yola çıkarak resmi dilin devlet diliyle eş değer kullanıldığı ve bir devletin devlet olabilmesinin vazgeçilmez unsurunun bağımsızlık olduğu düşünöldüğünde dil ve bağımsızlık arasındaki ilişki karşımıza çıkmaktadır.

* * T.C. Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü Kültür ve Tescil Daire Başkanlığı.

Dil ve bağımsızlık arasında çok güçlü bir bağ vardır. Satı Erişen'in (1979: 200) de belirttiği gibi her uluslaşma, ulusal bilinçlenme ve bağımsızlık kazanma süreci, dilde ulusallaşma çaba ve hareketini de beraberinde getirmektedir. Tarihte birçok örneğini gördüğümüz bağımsızlık kazanma sonrası resmi dilin ilan edilmesi bunun en güzel örneğidir. Öyle ki bazı uluslar bağımsızlıklarını kazandıklarında kendi dillerini oluşturma gayreti içine bile girmektedirler. Endonezya'da yüzlerce dil ve lehçeyi farklı alfabelerle yazan halk binlerce adaya yayılmış olmasına rağmen 1945 tarihinden sonra bağımsızlığını kazanır kazanmaz alfabe birliğine gitmiş ve "Bahasa Indonesia" dilinde birleştirmeyi başarmıştır (Erişen, 1979: 204). İsrail örneğine bakacak olursak bin yıllık ve ölü bir dil olan İbraniceyi diriltmekle kalmamışlar, onu geliştirerek ulusal bir dil yaratmışlardır (Erişen, 1979: 204). Benzeri örnekler gösteriyor ki ulusal bağımsızlık ulusal bilinç tüm engellere rağmen dil devrimini de beraberinde getirmektedir. Ulusal duygu ve dil çok güçlü bir bağa sahiptir. Atatürk'ün "Ülkesini, yüksek bağımsızlığını korumasını bilen Türk ulusu, dilini de yabancı diller boyunduruğundan kurtarmalıdır." şeklindeki ibaresi de bağımsızlığın ulusal dili beraberinde getirdiğini destekler niteliktedir. Peki, tek bir ulusal dilin yani resmi dilin bir topluma kazandırdıkları nelerdir?

Ulusal dil ulusal düşüncenin hem nedeni hem de sonucudur. Birleştirici ve bütünleştirici bir unsur olan dilin bir ülkenin bağımsızlığını devam ettirmesindeki önemi yadsınamaz. Bugün Avrupa Birliği'ne (AB) baktığımızda ortak bir dil oluşturmaktan rahatsız olan pek çok devlet kendi resmi dillerini koruma altına almak için çeşitli yaptırımlara başvurmaktadır. Bu noktada McQuail, sistematik politikalar ve yasalarla Fransızca'yı günlük yaşamda öne çıkartan Fransa örneğini veriyor; 1994'teki 'Touban Kanunu' reklamlarda sadece Fransızcanın kullanılmasını öngörüyor (McQuail; 2001). İngilizcenin, Avrupa'nun ortak dili gibi görünmesine rağmen Fransa örneği ya da benzer çalışmalar ile yerel dillerin ön plana çıkıyor oluşu bağımsızlık düşüncesiyle ulusal dilin güçlü bağından kaynaklandığını düşündürmektedir. Avrupa'nın çeviri bürolarına ayırdığı ödenek düşünülecek olursa bir ülkenin farklı resmi dillere sahip olması ekonomik açıdan devletlere büyük bir yük getirdiği görülmektedir. Laitin, AB dil politikalarında asıl faktörün bütçe ile ilgili olduğu görüşündedir. Her yeni resmi dil ile beraber çeviri masrafları da geometrik olarak artıyor. Şimdiden Avrupa Komisyonu'nun 11.000 personelinin %14'ü çeviri bürolarında çalışıyor ve bu yönetim bütçesinin %40'ını oluşturuyor. Fakat tek bir resmi dile karşı olan isteksizlik parasal, yasal veya teknolojik olmaktan çok siyasaldır (Laitin; 1997).

Siyasi olarak AB ülkelerinin hepsi kendilerini hemen hemen eşit görmekte ve kendi dilleri dışında ortak bir dile geçmek bu ülkeler için ulusal dillerini bir kenara atmak anlamına gelebilmektedir. Resmi dil ve bağımsızlık arasındaki güçlü bağ düşünüldüğünde tüm bunların altında yatan gerçek sebep akla gelmektedir. Ulusal dili bir yana bırakmak demek aynı zamanda kültürün de bir tarafa bırakılması anlamına gelmektedir. Dilin, kültür taşıyıcılığı vasfı düşünüldüğünde ortak bir dil ulusu, ulus yapma görevini güçlendirmektedir. Resmi dil, devlet dili ya da ulus dili adı her ne olursa olsun kullanılan ortak dil ekonomik, siyasal, kültürel ve daha birçok alanda bu kadar önem arz ederken ortak dili korumanın gerekliliği de yadsınamaz bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır.

Büyük balığın küçük balığı yeme kuralının hala geçerli olduğu günümüzde gelişmiş ülkelerin diğer ülkeler üzerindeki etkisi ve yetkinliği açıkça görülmektedir. Ekonomik, siyasal ve teknolojik açıdan ileri ülkeler, dilleriyle de diğer ülkeleri etkisi altına almaktadırlar. Basit bir örnekle bilgisayarın ülkemizde icat edilip üretilmemesi onun ve ona ait kavramların farklı bir dille ülkemize girmesine sebep olmaktadır. Türk Dil Kurumu'nun zamanında müdahalesiyle Türkçe olarak kavramsallaştırılan bilgisayar, kasa, fare vb. gibi terimler kadar şanslı olmayan birçok kavram, bu yolla dilimizi ve diğer dilleri işgal etmektedir. Dil gümrüğü adıyla anılan sistemin uygulamaya geçmesi dilimize "girmek zorunda olan" teknolojik terimlerin Türkçe olarak kazandırılmasını sağlayacağı düşünülmektedir. Bazılarının "dil polisliği" ya da "dil hafiyeliği" diye adlandırarak karşı çıktığı dilin yasayla korunması gerekliliğinin iddia edilen aksine dil ölürken değil dil yaşarken uygulamaya konulması gerekmektedir.

Okullarda ikinci dil anaokulu seviyesine kadar düşmüştür. Çocuğun anadilini henüz öğrenirken ikinci bir dil eğitimi almasının ne kadar doğru olduğu tartışmaya açık bir konudur. Ana- dili dışındaki dillerin öğrenilmesine karşı olmamakla birlikte yabancı diller boyunduruğu altına girerek de kendi ülkemizde farklı bir dil öğrenmeden bilim yapamamanın, iş başvurusunda bulunamamanın ya da öğrenilen dillerin kültür seviyemizi belirlemişçesine Türkçe konuşurken araya serpiştirmenin doğru olmayacağı düşünülmektedir. Bu ve bunun gibi örnekler bugün Türkçenin tıpkı Osmanlıca gibi diğer dillerden çok fazla sözcük alarak öz Türkçeden uzaklaşmakta olduğunu ve farklı dillerin etkisi altına girdiğini göstermektedir. Öz Türkçeden uzaklaşırken kendi benliğimizi de bir tarafa koyduğumuzun farkına varılmalıdır. Ömer Seyfettin'in "Yeni Lisan" (1911) adlı makalesinde belirttiği gibi dilimize yerleşmiş sözcükler bunların dışında tutulmalıdır. Türkçesi varken diğer dillerdeki kullanımlarının alınması, yeni kavramların isimlerinin olduğu gibi alınması Türkçeyi yabancılaştıran unsurların başında gelmektedir. İşte tam da bu yüzden Türkçe yasayla korunmalı, dilimize sahip çıkılmalı fikri yaygınlaştırılmalıdır. Yasayla korunan dile verilen önem artmakta ve dilin özüne dönerek yaşatılmasını sağlamaktadır.

Türk devletlerinin tarihine bakıldığında bilinen en eski Türk anıtlarının 8. yy. tarihli Göktürk ya da diğer bir adıyla Orhun Kitabeleri'nin Göktürk Devleti'nin dili olan Türkçeye yazıldığı görülmektedir. Sonrasında Uygur alfabesiyle kütüphaneler dolusu eser yazıldığı bilinmektedir. İslamiyet'in kabulünden sonra her ne kadar farklı etkileşimler içersine girilse de Türkçenin kullanımının devam ettiği görülmektedir. Nitekim Kutadgu Bilig ve Divan-ı Lügat-it Türk bunun en güzel örnekleridir. Selçuklu Devleti'nde yazışma dili Farsça olsa da konuşma dili Türkçedir. Beylikler Dönemi'nde de durum Selçukluyla benzerdir. Ancak bir örnek vardır ki Türkçeye verilen önemi gözler önüne sermektedir. 2. İzzet Keykavus'un Danışmendname'yi Türkçe olarak yazdırdığı bilinmektedir (Demir, 2004: 5). Osmanlı Dönemi'ne bakılacak olursa Türkçeye verilen önemin daha imparatorluğun kuruluş döneminde başladığı görülür. Orhan Gazi'nin vakfiyeleri Türkçe olarak yazması, vakfiyeler Arapça olur şartını kısmen de olsa değiştirmektedir (Turan, 1980). Yükselme Dönemi'nde Fatih Sultan Mehmet tarafından kurulan Enderun Mektepleri'nde derslerin Türkçe olması iyi bir örnek teşkil etmektedir.¹ Hâkimiyet alanını bu kadar genişleten Osmanlı Türk birliğini sağlarken Türkçenin birliğini de sağlamıştır. Çöküş Dönemi'ne gelindiğinde ilk anayasa olarak kabul edilen 1876 tarihli Kanun-i Esasi'nin 18. maddesi Türkçenin resmi dil olduğunu kanunla tescil etmiştir. Cumhuriyet Dönemi'nin bütün anayasaları Türkçenin resmi dil olduğunu belirtmektedir.

İlk dönemlerden itibaren Türkçe resmi dil olarak Türk Devletlerinde kabul görmektedir. Zaman içinde her ne kadar farklı kültür, millet ve dinlerle karşılaşmışsa da etkileşime geçilmiş, kelime alışverişleri olmuş fakat Türkçenin özü yitirilmemiştir. Bu özün korunması ve geliştirilmesi gerekmektedir. Bunun için de Türkçenin korunması ile ilgili yaptırımların anayasada yer alması ve yasal düzenlemelerin olması gerekir.

1. Türkçenin Resmi Dil Olmasının Tarihsel Gelişimi

Türk devletlerinin tarihi çok eskiye dayanmaktadır. Kurulan devletlerle birlikte devlet dili olarak Türkçenin kullanılması da dolayısıyla eski olmaktadır. İlk Türk alfabesi olarak bilinen Göktürk alfabesi o dönemde kurulan devletin adını taşımaktadır. 8. yy. tarihli Göktürk Kitabeleri Türklerin bilinen ilk yazılı kaynakları olarak kabul edilmektedir. Bu kitabeler Türklerin devlet olma bilincini ve Türkçenin gücünü gözler önüne sermektedir. Araştırmalar göstermektedir ki; bu kitabelerde kullanılan dil gelişmiş bir dildir. Farklı dilbilgisel özellikler gösterir.

¹ Geniş bilgi için bakınız Prof. Dr. Ülker AKKUTAY (1999) Osmanlı Ansiklopedisi, Yeni Türkiye Yayınları c.5.

Göktürklerden sonra kurulan Uygur Devleti de kendi alfabetini kullanmış Türkçe devlet dili olarak varlığını sürdürmüştür. Kâğıt ve matbaayı ilk kullanan Türkler olan Uygurlar bu dille kütüphaneler dolusu eser yazmışlardır. Öyle ki Osmanlı sarayında bile Uygurca bilen kâtipler vardır ve Uygurca 18. asra kadar kullanılmıştır.

İslamiyet'e geçişten önce devlet dili olan Türkçemiz sonraki dönemde de ilk Türk İslam Devleti olarak bilinen Karahanlılar'da da resmi dil olarak Türkçe kullanılmaya devam ettiği görülmektedir. Yusuf Has Hacip'in mutluluk veren bilgisi Kutadgu Bilig ve büyük Türk milliyetçisi Kaşgarlı Mahmut'un Araplara Türkçenin üstünlüğünü kanıtlamak için yazdığı Divan-ı Lügat-it Türk bize gösteriyor ki Türkçe zengin, gelişmiş bir devlet dilidir.

Selçuklu Devleti'nde durum değişmiştir, yazışma dili olarak Farsça kullanılmıştır. Bunun sebebini zamanın coğrafi, siyasi ve sosyal şartlarında aramak gerekir. Her şeye rağmen devletin resmi dilinin Türkçe olmadığını iddia etmenin doğru olmayacağı düşünülmektedir. Banguoğlu'nun "Devlet Dili Türkçe" (1987) adlı bildirisinde belirttiği gibi sarayın ve ordunun konuşma dili Türkçedir, devlet kapısında sözlü olan her muamele Türkçe görülür, saray dışında halkla olan iletişimin Türkçe kurulduğu ve yine bazı yazışmaların Türkçe yapıldığı tahmin edilmektedir. Osman Turan'ın (1969), Melikşah'ın yazışmalarında Türkçeyi kullandığını söylemesi bunun bir diğer kanıtıdır. Bir kesim ise Karamanoğlu Mehmet Bey'in 15 Mayıs 1277 tarihli fermanından bahsetmekte ve Türkçenin ilk kez resmi dil olarak kullanıldığını iddia etmektedir. Öyle ki bu tarihi dil bayramı olarak kutlayanlar vardır. Oysa Türkçenin resmi dil olarak çok daha önce kullanılmaya başlandığı bilinmektedir. Ayrıca bu fermanın varlığını Farsça kaynaklara dayanmakta, aslı ise mevcut değildir. Bu konuda çeşitli görüşler bulunmakla birlikte fermanın mecburi ve etkisinin kısa olduğu görüşü geçerliliğini arttırmaktadır (Korkmaz, 1995).

Beylikler dönemi Selçuklu Devleti ile benzer özellikler göstermektedir. Ancak şunu belirtmekte fayda vardır 2. İzzet Keykavus'un Danışmendname yazarına Türkçe yazdırması Konya Sarayı'nda Türkçeye verilen önemi göstermesi açısından dikkate değerdir.

Her türlü olumsuz propagandaya rağmen Osmanlı Dönemi'nde Türkçenin devlet dili olarak kullanılmasına önem verildiği görülmektedir. "Gerçekten bütün imparatorluk idaresinin muameleleri, yabancı devletlerde muhaberat ve dünyanın en zengin Türkçe arşivi Osmanlılara ait olduğu gibi vakfiyelerde ilk defa Türkçe yazmakla vakıf dilinin Arapça olması kaidesi de Orhan Gazi ile kısmen değiştirilmiştir" (Turan; 1980). Türkçeye bu kadar önem veren bir devletin kısa sürede hâkimiyet alanını bu kadar genişletmesi, Anadolu Türk birliğini yeniden oluşturması Türkçede de birlik sağladığını gösterir. Özellikle Fatih'in İstanbul'un fethinden sonra hazırlattığı kanunnameleri ve kurduğu "Enderun Mektebi" nde derslerin Türkçe olması Türkçeye gereken önemin verildiğini göstermektedir. Osmanlı Devleti'nde Türkçenin resmi dil olarak kanunlaşması ilk anayasa olarak kabul edilen "Kanun-i Esasi"nin 18. maddesiyle gerçekleşmiştir. 1876'da çıkan anayasanın bahsi geçen maddesi: "Teba-i Osmaniyenin hidemat-ı devlette istihdam olunmak için devletin lisan-ı resmîsi olan Türkçe'yi bilmeleri şarttır." şeklindedir. Burada üzerinde durulması gereken "... Devletin lisan-ı resmîsi..." ifadesidir. Ayrıca aynı anayasanın 57. maddesi "Parlâmentoda yapılacak konuşmaların Türkçe olması"; 68. maddesi, "Milletvekili seçilebilmek için Türkçe bilme şartı" nı getirmiştir. Böylece Türkçenin resmi dil olarak anayasada yer aldığı ilk maddeler bunlar olmaktadır. Bu anayasanın bir anda oluştuğunu söylemek doğru olmaz. Osmanlı Mebusan Meclisi'ndeki uzun Türkçe tartışmaları bu maddelere zemin hazırlamıştır. ²

Cumhuriyet Dönemi'ne gelindiğinde ise 1921'de on maddelik bir anayasa hazırlanmış ve bu maddelerle çelişmeyen Kanun-i Esasinin maddeleri geçerlidir denilmiştir. Böylece Türkçe ile ilgili olan maddeler de yürürlükte kalmaya devam etmiştir. 1924'e gelindiğinde ise artık

² Ayrıntılı bilgi için Prof. Dr. Ayfer ÖZÇELİK Osmanlı Mebusan Meclisi'nde "Türkçe" Tartışması (http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/19/1270/14622.pdf: 10/03/2013) adlı makaleye bakınız.

cumhuriyet ilan edilmiştir ve Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk anayasası olan Teşkilat-ı Esasi 2. maddesiyle "Devletin resmi dili Türkçedir." ibaresine yer verilmiştir. Bu anayasadan sonra hazırlanan anayasalarda da bu madde aynı şekilde karşımıza çıkmaktadır. 1982 anayasasında ise 3. maddede şu ibareye yer vermiştir: "Türkiye devleti, ülkesi ve milleti ile bölünmez bir bütündür. Dili Türkçedir." Yine aynı anayasanın 42. maddesinde ise: "Türkçeden başka hiçbir dil, eğitim ve öğretim kurumlarında Türk vatandaşlarına ana dilleri olarak okutulamaz ve öğretilemez. Eğitim ve öğretim kurumlarında okutulacak yabancı diller ile yabancı dille eğitim ve öğretim yapan okulların tâbi olacağı esaslar kanunla düzenlenir. Milletlerarası anlaşma hükümleri saklıdır." Bu iki maddeye dayalı olarak 1739 sayılı Türk Millî Eğitim Kanununda 10. maddenin 2. paragrafı şu şekildedir: "Madde - 10: "...Millî birlik ve bütünlüğün temel unsurlarından biri olarak Türk dilinin, eğitimin her kademesinde özellikleri bozulmadan ve aşırıya kaçılmadan öğretilmesine önem verilir. Çağdaş eğitim ve bilim dili hâlinde zenginleşmesine çalışılır. Bu maksatla Millî Eğitim Bakanlığı'nca gereken tedbirler alınır." 29.09.1984 tarihli bir "Başbakanlık Genelgesi" anayasa dilinin ölçü olarak alınmasını emretmektedir.

2. Bir Dil Nasıl Zenginleştirilir ve Yaygınlaştırılır?

Dünya sahnesinde tarihin çok eski zamanlarından beri yer alan Türkler Asya'dan Balkanlar'a Anadolu'dan Afrika'ya oldukça geniş bir alanda yaşamışlardır. Tüm bu süreç boyunca çeşitli dinlerle tanışılmış, çeşitli uluslarla etkileşim içine girilmiştir. Bu etkileşimler belki de en çok dilimizi etkilemiştir. Dilimize yeni kelimeler eklenmiş kiminin Türkçe karşılığı bulunmuş kimi ise aynen alınmıştır. Bu şekilde günümüze kadar gelen Türkçemiz bugün de içinde birçok yabancı kökenli kelime barındırmaktadır. Günümüzde teknoloji, eğitim, sağlık, bilim vb. konularda üreten ülkelerin dillerinin diğer dillere verdiği kelimeler de bunlarla doğru orantılı olarak fazla olmaktadır. Peki dilimizde var olan ve dilimize yeni yeni giren bu yabancı kelimelerle ilgili neler yapılabilir?

Dilimizde var olan yabancı kelimeleri değiştirmek zor olmakla birlikte imkansız değildir. Dil canlı bir varlıktır ve sürekli değişim ve gelişim içindedir. Önemli olan onu doğru yönlendirip özünü kaybetmeden gelişmesini sağlamaktır. Tarihe baktığımızda; Divan-ı Lügat-it Türk'ün Türkçenin Arapçaya üstün olduğunu kanıtlamak amacıyla yazılması, düzenli olarak ilk defa Ömer Seyfettin ve arkadaşlarının halk edebiyatıyla divan edebiyatı arasındaki o uçurumu kapatıp milli bir edebiyat oluşturma gayretleri, yine bu amaçla kurulan Türk Dil Kurumu örnek verilebilir.

Türk Dil Kurumu'nun resmi sitesindeki sunuş bölümünde de belirtildiği gibi: "...yabancı sözlere bazılarının yazımının gösterilmemesi, yazım kurallarının çok açık bir biçimde verilmemesi kararsızlıklara ve karışıklıklara yol açmıştı. Bu sorunun çözümünün yanı sıra yazı ve konuşma dili arasındaki farklılıkların giderilerek dilde birliği sağlamak, Türkçenin geliştirilmesi, zenginleştirilmesi ve özleştirilmesi çalışmalarını yürütmek ve Türk dili üzerine araştırmalar yapmak üzere bir kurum kurulması gereği ortaya çıkmıştı." Bu konuda ilk olarak 1995 ve daha sonra 1998 yılında çıkardığı "Yabancı Kelimelere Karşılıklar" kitabı önemli bir çalışmadır. Bu ve benzeri kitapların yaygınlaştırılmasını ve okullarda okutulmasını sağlamak Türkçenin düzgün ve katıksız kullanılmasına katkı sağlayacaktır.

Dilin kullanımına katkı sağlayan bir başka alan yazılı ve görsel basındır. Bu konuda editörlere, yazarlara, sunuculara vb. önemli görevler düşmektedir. Bilgisayar, televizyon vb. görsel basında Türkçe kullanmaya özen gösterilmesi yabancı sözcüklerin tercih edilmemesi toplum üzerinde Türkçe konusunda olumlu bir izlenim bırakacaktır. Nitekim ünlü diye nitelendirilen kişileri insanlar örnek almakta onları ister istemez taklit etmektedir. Entelektüel olmak adına yabancı kelimeleri kullanan bu kişiler halkı da Türkçeden uzaklaştırmaktadır. İletişimin bu kadar yaygın olduğu çağımızda bilgisayar, televizyon vb. teknolojik araçların hayatımıza her gün soktuğu onlarca kelimenin etkisine kapılmamak mümkün olmamaktadır. Mümkün kılmak için çeşitli yaptırımlara ihtiyaç vardır. Yasalar ve yönetmelikler buna katkı sağlayacaktır. Aktif bir kurulun oluşturulması gerekmektedir. Dilimize giren yabancı

sözcüklere anında Türkçesinin üretilip yaygınlaştırılmasını sağlayan bir kurul. TRT spikerinin "...twitter'da trendtopic olmuş... "cümlesine itiraz ettiğimde çarpıcı bir yanıtla sarsıldım. "Trendtopic yerine ne kullansam anlarlardı?" evet çok yerinde ve doğru bir soru ne yazık ki dilimizde bu ve bunun gibi karşılığı olmayan onlarca sözcük dilimize dolanmış durumdadır.

3. Dillerin Yasayla Korunması Örnekleri

Bir dilin başka dillerle etkileşime geçerek onlardan kelime alması ve kullanılan kendi kelimelerindeki azalmalar dil ölümü denen olayın gerçekleşmesindeki en önemli sebeplerdendir. Birçok devlet bu durumun ciddiyetine varmış ve dillerini koruma altına almak adına çeşitli yasalar çıkartmışlardır. Erdem Erdenk'in (2009)³ çalışmasında bu konu detaylı bir şekilde açıklanmıştır.

3.1.Andora

"16 Aralık 1999 Tarihli Resmi Dilin Kullanımının Düzenlenmesi Hakkında Kanun" yürürlüktedir. Resmi dil Katalanca'dır (md.1). Tüm Andora'lıların Katalan dilini bilme ve yasalara ve hukuki teamüllere uygun olarak kullanma yükümlülüğü vardır (md. 4). Uluslar arası nitelikteki toplantı ve sempozyum benzeri etkinlikler hariç, her türlü kamusal ve sosyal faaliyetin genel ifade dili Katalanca'dır (md.12). Turizme yönelik büro ve hizmetlerde iletişimi en çok kolaylaştıran dil hangisiyse o dil kullanılır. Anılan bürolarca basılıp dağıtılan broşür ve yayınlarda Katalanca dışındaki diğer diller kullanılabilir (md. 13). Ticari isimlerin, firma isimlerinin ve mağaza tabelalarının Katalanca kaleme alınması mecburidir. Tanıtıma, bilgilendirmeye veya ticari amaca yönelik her türlü kamusal ya da özel yazı da aynı şekilde Katalanca olmalıdır (md.15). İş sözleşmeleri, katılma sözleşmeleri ve diğer her türlü sözleşmelerin tarafları Katalanca sözleşmek yükümlülüğündedirler (md.22). Yasa hükümlerine aykırı davranışlar hakkında 20.000 peseta ile 500.000 peseta arasında para cezası öngörülmüştür (md.38).

3.2.Cezayir

Cezayir'in resmi dili Arapçadır. Gerek iş dünyasında gerekse halk arasında Fransızca yaygın olarak kullanılmaktadır. Fransızcanın çok yaygın bir şekilde kullanılmasına rağmen, hükümet tarafından eğitim sisteminin Arapçaya dayanması için çalışmalar sürdürülmektedir (Sobutay, Çeşmecioğlu; 2000: 9).

"91-05 Sayılı ve 16 Ocak 1991 Tarihli Arap Dilinin Kullanılması ve Yaygınlaştırılması Hakkında Kanun" yürürlüktedir. Anılan Kanun, ulusal hayatın çeşitli alanlarında Arap Dilinin Kullanılması, teşviki ve korunması hakkında genel kurallar getirme amacını taşımaktadır (md.1). Arap dili ulusun sabit değeri ve özgün kişiliğinin bir bileşeni olup, kullanımı bağımsızlığın göstergesidir (md.2). Arap dilinin kullanımı kamu düzenini ilgilendirir ve düzgün konuşulması, yükseltilmesi ve korunması tüm kurumların sorumluluğundadır. Arapçanın Arap alfabesi dışındaki harflerle yazıya dökülmesi yasaktır (md.3). Yabancı dil eğitimine ilişkin özel durumlar dışında kamu ya da özel tüm sektörlerde her türlü eğitim, öğretim, mesleki eğitimin Arap dilinde yapılması gerekir (md. 15). Herhangi bir faaliyetin ilanına ilişkin olan veya bir işyerine, kuruma, işletmeye derneğe ait her türlü tabelanın, panoların, sloganların işaretlerin, ilan tahtalarının, ışıklı yazıların sadece Arap dilinde estetik ve düzgün ifadeler içermesi zorunludur. İstisnaen, yıldız sahibi turizm merkezlerinde Arap dilinin yanı sıra diğer yabancı dillerin kullanımı mümkündür (md.20). Yasayla, Arapça dışında herhangi bir dille kaleme alınan her türlü resmi belgenin hükümsüz sayılacağı belirtilmektedir.

³Ayrıntılı bilgi için Erdem ERDENK "Dilin Mevzuatla Korunması: Ülke Örnekleri", Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl:2009 Cilt:11 Sayı:2, s.93-108.
(<http://www.sbe.deu.edu.tr/dergi/cilt11.say%C4%B12/11.2%20erdem%20erdenk.pdf> 10/02/20213)

Ayrıca Yasa hükümlerine aykırı hareketler hakkında 1.000 ile 100.000 Cezayir Dinarı arasında para cezaları uygulanacaktır (md. 29 vd.).

3.3.Estonya

“21 Şubat 1995 Tarihli Dil Yasası” yürürlüktedir. Adı geçen Kanuna göre Estonya'nın resmi dili olan Estonca'nın resmi kullanımının temeli, belirlenecek usul ve esaslara uygun edebi Estonca ölçütüne dayanır (md.1). Herkes, merkezi ve yerel kamu kurumlarıyla kar amacı güden ve gütmeyen her türlü özel kurumlarla Estonca iletişim kurmayı talep hakkına sahiptir (md. 4). Tarihi veya kültürel nedenlerle ayrıca izin verilen istisnalar dışında yer isimleri Estonca konulur (md.19). Eston vatandaşlarının isim ve soy isimlerinin resmi yazılışı Latin – Eston Alfabesi ile olur (md.20). Tabelaların, işaret levhalarının, ilanların ve kamusal alanlardaki reklamların da hükümetçe belirlenecek istisnalar dışında Estonca hazırlanması zorunludur (md.23). Yasanın uygulanmasının sağlanmasına yönelik usul ve esasların hükümet tarafından belirlenmesi kararlaştırılmıştır (md.28).

3.4.Fransa

“4 Ağustos 1994'te 94/665 sayılı Fransız Dilinin Kullanımına İlişkin Yasa” yürürlüktedir. Fransız dili, Fransız varlığının ve kişiliğinin temel bir unsurudur. Bu dil, eğitim, çalışma, mübadele ve kamu hizmetleri dilidir. Bu dil, Fransızca konuşulan topluluğu oluşturan devletlerin ayrıcalıklı bağına teşkil eder (md.1). Bir malın, ürünün ya da hizmetin adlandırılmasında, arzında sergilenmesinde, kullanma veya yararlanma biçiminde, garanti koşullarının ve kapsamının betimlenmesinde Fransız dilinin kullanılması zorunludur (md. 2). Kamuya açık alanlarda ve toplu taşıma araçlarında kamuyu bilgilendirme amaçlı her yazı ve ilanın Fransız dilinde kaleme alınması zorunludur (md.3). 24 maddeden oluşan bu yasa uygulama açısından kapsam olarak pazarlamada, kamuya yönelik ilanlarda, borçlar hukukunda, gösteri, bilimsel toplantı ve kurultaylarda, işitsel-görsel yayınlar ve tanıtım amaçlı haberlerde, eğitimde, kamu kurum ve kuruluşlarınınca yapılan teşvik ve yardımlarda şeklinde sıralanabilir. Yasa tasarısının hazırlanma gerekçesinde şu görüşlere yer verilmiştir:

“Bu yasa tasarısının amacı, Cumhuriyet'in dilinin Fransızca olduğu ilkesini bir kez daha vurgulamak ve ülkemize, dil ile ilgili olarak, şimdiye kadar yürürlükte olanlardan daha tam ve daha kesin bir mevzuat kazandırmaktır.

Ayrıca bu yasa tasarısı, Fransa'ya, kaynağı olduğu ve resmi işlerde Fransızcılığı seçmiş elliye yakın ülkenin ortaklaşa kullandığı bir dile karşı sorumluluğunu daha iyi yerine getirebilmesi için de, yardımcı olmayı amaç edinmiştir.”

3.5.Kolombiya

“14 Sayılı ve 5 Mart 1979 Tarihli İspanyol Dilinin Savunulmasının Düzenlenmesi ve Kolombiya Dil Akademisinin Yetkilendirilmesi Hakkında Kanun” yürürlüktedir. Bu Yasa uyarınca, başta tabelalara, ticari, mesleki, sınaî ve sanatsal ilanlara veya giyim sanayiye ait işlemler olmak üzere, resmi işlemlere ilişkin her türlü belgenin İspanyolca ifade edilmesi ve kaleme alınması zorunludur. Özel isimlerin veya İspanyolcaya çevrilmesi sağlıklı veya mümkün olmayan yabancı ticari işletme isimlerinin yer aldığı işlemler kapsam dışındadır (md. 1/1). Tüm Kolombiya ticari sanayi ürünlerinin, isimlerinin altında ulusal menşei belirtir bir işaret taşıması zorunludur (md.1/4).

3.6.Kosta Rika

“7623 Sayılı ve 29 Ağustos 1996 Tarihli İspanyol Dilinin ve Kosta Rika Yerlilerinin Dillerinin Savunulması Hakkında Kanun” yürürlüktedir. Anılan Kanun uyarınca, şirketlerin ticaret unvanlarının ve kar amacı gütmeyen örgüt isimlerinin, ticari unvanların, berat ve markaların, etiketlerin, ilanların, reklamların, sloganların, amblemlerin, ambalajların, ürünlerin ve tüketiciyi bilgilendirmeye yönelik her türlü basılı broşürün, kamusal ve resmi nitelikli belgeler ile yayınların ve turizm amaçlı broşürlerin, İspanyolca veya Kosta Rika yerlilerinin dillerinde düzgün olarak kaleme alınması gerekir (md. 1). Turizm amaçlı broşürlerde başka

dillilerdeki çeviriler de yer alabilir. Aynı şekilde, etiket ve ilanlarda İspanyolca metni gölgede bırakmamak kaydıyla başka dillerdeki çevirilerin yer alması mümkündür (md.2). Resmi makamlar belirtilen hükümlere aykırı nitelikteki belgelere dayanan başvuru reddetmekle yükümlüdür (md.3). İspanyol dilinin dilbilgisi, yazım ve her türlü kurallarına Kamu İdaresince riayet edilmesi mecburidir (md. 4). Yasa'nın 5. maddesiyle, İspanyol dilinin korunmasına yönelik olarak "Dilin Savunulması Ulusal Kurulu" kurulması kararlaştırılmıştır. Yasa hükümlerine aykırı davranış durumunda sorumlulara, ihlalin ağırlığına göre aylık asgari ücretin bir ile beş katı arasındaki meblağlara eş değer bir para cezası kesilerek Hazineye gelir yazılacaktır. Daha sonra Hazine'de bu şekilde toplanan tüm paralar, İspanyolcanın düzgün kullanımına yönelik görevlerini yapabilmesi için, Dilin Savunulması Ulusal Kurulu bütçesine aktarılacaktır (md.9).

3.7.Makedonya

"1998 Tarihli Makedon Dilinin Kullanılması Hakkında Kanun" yürürlüktedir. Anılan Yasa'da bahsi geçen Makedon dilinden, "Edebi Makedonca" ve onun "Kiril Alfabeti" anlaşılmaktadır (md. 1). Yasa uyarınca Makedon dilinin vatandaşlarca resmi dil olarak kullanılması hem bir hak hem de bir ödevdir (md. 2). Hem tüm devlet kurum ve kuruluşlarında hem de: ticari şirketler, işletmeler ve işyerleri ile kayıtlı diğer tüzel kişiliklerde, tüzel kişilerin adlandırılmasında, tanıtımında ve ilan panolarında, ürünler için adlandırmada, açıklayıcı bilgi hazırlanmasında, etiketlendirmede faturalandırmada, ambalajlamada vs., kamusal alanların adlandırılmasında, filmlerin alt yazılandırılmasında veya dublajında ve benzer hallerde, Makedon dilinin kullanımı gerekir (md.5). Yasa hükümlerinin ihlali halinde 1.000 ile 200.000 Makedonya Dinarı arasında para cezaları ve bazı durumlarda ihlal konusu mallara, el konulması söz konusudur (md. L3).

3.8.Polonya

"14 Sayılı ve 5 Mart 1979 Tarihli İspanyol Dilinin Savunulmasının Düzenlenmesi ve Kolombiya Dil Akademisinin Yetkilendirilmesi Hakkında Kanun" yürürlüktedir. Adı geçen Kanunun başlangıç kısmında, Polonya Cumhuriyeti Meclisi'nin, Leh dilinin Polonya ulusal kültür ve kimliğinin anayasal bir ögesi olduğunu dikkate alarak; "Polonya tarihi boyunca yabancı yönetici ve işgalcilerin Leh dilini baskı altında tuttukları ve Leh milletinin ulus niteliğini bozdukları olgusunu göz önünde tutarak"; "günümüz küresel ortamında ulusal kimliğin korunmasının kaçınılmaz olduğunu görerek"; Leh kültürünün kültürel farklılıklara sahip tek bir Avrupa yaratılmasına katkıda bulunduğunu ve bu kültürün ancak Leh dili muhafaza edilerek korunup geliştirilebileceğini görerek ve dilin korunmasının tüm Polonya vatandaşlarının yanı sıra bütün kamu kurum ve kuruluşlarının sorumluluğunda olduğu görüşünü benimseyerek, bu kanunu kabul ettiği belirtilmektedir.

Yasa, Polonya Cumhuriyeti toprakları içinde Leh dilinin yargıda görülen davalarda ve kamuda korunması ve kullanılması hakkında olup, dini kurumlarla Devlet arasındaki ilişkiler ile etnik gruplar ve azınlık haklarına ilişkin özel kanun hükümleri kapsam dışında kalmaktadır (md. 1, md.2). Yasaya göre Leh dilinin korunması aşağıdaki ilkelere dayanır:

Kullanıcılar Leh dilini temel kurallarına uygun olarak kullanmalı, dile ilişkin yetkinliklerini geliştirmeye yönelik çaba sarf etmeli ve insani iletişim aracı olarak dilin en uygun şekilde gelişmesini kolaylaştırıcı koşulların oluşturulması için çaba göstermelidirler.

Kullanıcılar dilsel bayağılık ile mücadele etmelidirler.

Kullanıcılar dilin kültürel işlevini ve dille ilgili bilgileri yaymalıdırlar.

Kullanıcılar bölgesel lehçe ve deyimlere saygı göstermeli ve muhafazaya gayret etmelidir.

Kullanıcılar Leh dilini tüm dünyada savunup desteklemelidirler.

Kullanıcılar Polonya içinde ve dışında Leh dilinin öğretimini savunup desteklemelidirler (md.3).

Aynı şekilde, Polonya Cumhuriyeti topraklarında, taraflarından sadece birinin Polonyalı olduğu haller dâhil, Polonyalı gerçek ya da tüzel kişilerin her türlü yasal faaliyetinde (özellikle mal ve hizmet isimlerinde, kullanım kılavuzlarında, mal ve hizmetlerin özelliklerine ilişkin bilgilendirmelerde, garanti koşullarında, faturalarda ve makbuzlarda) Leh dilinin kullanılması gerekir. "Polonyalı gerçek ya da tüzel kişi" deyiminden, "Polonya Cumhuriyeti içinde sürekli olarak ikamet eden tüm kişiler" ile "Polonya Cumhuriyeti toprakları üzerinde işletilen tüzel kişiler ile hukuki statüye sahip olmayan şubeler" anlaşılır (md. 7). Belirtilen yükümlülükler, Tüketicinin ve Rekabetin Korunması Bürosu ve Ticari Denetim Bürosu tarafından takip edilerek denetlenir. Kanuna göre, bir Polonyalı gerçek ya da tüzel kişi, Polonya Cumhuriyetinde yerine getirilecek bir sözleşmenin tarafı ise, o sözleşmenin Leh Dilinde yapılması gerekir. Lehçe bağtlanıp kaleme alınan bir sözleşmeye bir veya daha fazla yabancı dildeki nüshalarının eşlik etmesi mümkündür. Aksine anlaşma olmadıkça, ileride yorum gerektirecek durumlarda Leh dilindeki metne öncelik tanınır. Bağtlanan bir sözleşmenin bu maddeye aykırılık taşıması durumunda, Medeni Kanun (Kloz 74, madde 1, paragraf 1), ve (Kloz 74, madde 2)'de yer alan "yabancı dilde kaleme alınmış hiçbir yazılı sözleşmenin yasal değer taşımadığı" yönündeki hükmün de ihlal edildiği kabul edilir (md.8).

Ayrıca, kamu ve özel sektör okullarında, devlet üniversitelerinde, özel üniversitelerde ve bütün eğitim kurumlarında aksine özel düzenleme olmadıkça her türden tezin yanı sıra eğitimde ve sınavlarda Leh dilinin kullanılması gerekir (md.9). Yasanın gerektirdiği müeyyidelerin belirlenmesi ve uygulanmasının takip edilerek, Leh dilinin korunmasına dair bir raporun her iki yılda en az bir defa olmak üzere Meclise sunulması görevi ise Dil Konseyi'ne verilmiştir (md. 12). İlgili kurumlar, faaliyetleriyle ilgili olarak dilin kullanımına ilişkin ciddi şüpheye düştükleri durumlarda danışma amacıyla Konsey'e başvuruda bulunabilirler. Ayrıca, sanayiciler, ithalatçılar ve dağıtımçılar ürettikleri mal veya hizmetler için uygun isim bulamamaları durumunda danışma amacıyla Konsey'e başvuruda bulunabilirler (md. 14).

Bir yasal işlem çerçevesinde, Leh dilindeki çevirilerine yer vermeksizin sadece yabancı bir dilde ürün veya hizmet isimleri, teklif mektupları, ilanlar, kullanım kılavuzları, mal ve hizmetlere ilişkin bilgilendirmeler, garanti koşulları, faturalar ve makbuzlar kullanan tüm gerçek veya tüzel kişiler -10.000 zloty' u aşmayacak bir- para cezasına mahkûm edilebilir.

3.9.Romanya

"500 Sayılı ve 12 Kasım 2004 Tarihli Kamu Kurumları, İlişkileri ve Alanlarında Romencenin Kullanılması Hakkında Kanun" yürürlüktedir. Anılan Kanuna göre yazılan veya telaffuz edilen ve kamu yararını ilgilendiren her türlü metin, kullanılan deyimler, gramer, yazım, dilde düzgünlük vb. açılardan yürürlükteki akademik kurallara uygun olmak zorundadır. Bu türden kamu yararını ilgilendiren metinlerin yabancı dilde olması halinde yanında Romence birer çevirisinin veya uyarlamasının bulunması gerekir (md. 1). Söz konusu çeviri ya da uyarlama asıl metinle aynı görünümde ve harf büyüklüğünde olmalıdır (md.6). Bu Kanun anlamında "kamu yararını ilgilendiren" metinden, bir hizmetin verilmesi çerçevesinde kamuya açık alanlarda ya da medya tarafından kamuyu bilgilendirmek veya doğrudan ya da dolaylı bir kamusal mesaj vermek için, basılan, yayımlanan, ilan edilen veya ifade edilen her türlü metin anlaşılır (md.2). Belirtilen türden metinler hazırlayan, basan, yayan vs. her türlü gerçek ya da tüzel kişi Kanun hükümlerine uymakla yükümlüdür. Yasa tasarısında ihlal durumunda ağır ve caydırıcı para cezaları öngörülmüşken Mecliste kabul edilen metinden cezalar çıkarılmıştır. Kanunun 8.maddesinde, Dini ve Kültürel İşler Bakanlığınca, yasanın hayata geçirilmesini sağlayacak önlemleri içeren bir yönetmelik çıkarılacağı öngörülmüştür.

Görüldüğü gibi pek çok ülke yasalarla kendi dilini koruma yolunu tercih etmektedir. Dillerini bağımsızlıklarının bir nişanesi olarak gören bu ülkeler kendi alfabelerinin kullanımına da önem vermektedir. Dillerinin gelişiminin ve korunmasının ana tema olduğu bu yasalar özellikle eğitime vurgu yapmaktadır. Sadece yasayla korumanın yetersiz olduğu düşünülmekte

ise de gerekli olduğu anlaşılmaktadır. Tüm bu örneklerden yola çıkarak biz dilimiz için neler yapabiliriz sorusu akla gelmektedir.

4. Türkçenin Kanunla Korunmasında Yer Alabilecek Maddeler Nelerdir?

Türkçe bizi ulus yapan egemenlik ve bağımsızlığımızı simgeleyen birleştirici unsurumuzdur. Türkçenin doğru ve düzgün kullanımını sağlamak hepimizin görevidir. Bu milli bilincin kazanılması ve Türkçeyi olası yabancı diller boyunduruğundan kurtaracak gerekli düzenlemelerin yapılabilmesi için Türkçenin yasayla korunması gerektiği düşünülmektedir. Öner'in de ayrıntılı bir şekilde sitesinde yer verdiği yazısı da göz önüne alınmıştır.⁴ Bu yasada yer alabilecek muhtemel maddelerin örneklerden de yola çıkarak şu şekilde sıralanabileceği düşünülmektedir:

Madde 1: Anayasa gereği Cumhuriyetin dili Türkçedir.

Bu dil; eğitim, çalışma, mübadele ve kamu hizmetleri dilidir.

Bu dil, Türkçe konuşulan topluluğu oluşturan devletlerin ayrıcalıklı bağıni teşkil eder.

Madde 2: Bir malın, ürünün ya da hizmetin, adlandırılmasında, arzında, sergilenmesinde, kullanma ve yararlanma biçiminde, garanti koşullarının ve kapsamının betimlenmesinde Türkçenin kullanılması zorunludur.

Aynı hükümler, tüm yazılı, sözlü ve görsel-işitsel reklamlarda da uygulanır. İşbu madde hükümleri kendine özgü ürünlere ve herkesçe bilinen yabancı adlandırmalara özgü durumlara uygulanmaz.

Markalara ilişkin mevzuat işbu maddenin birinci ve üçüncü fıkralarının, markalarla birlikte tescil edilen yazı ve mesajlara uygulanmasına engel teşkil etmez.

Madde 3: Kamuya açık bir yerde ya da toplu taşıma araçlarında kamuya yönelik olarak basılan ya da yapılan kamuya bilgilendirme amaçlı her türlü yazı ve ilanun Türkçe olması zorunludur.

Madde 4: Konusu ve şekilleri ne olursa olsun, bir kamu hukuku tüzel kişinin veya kamu hizmeti gören özel hukuk tüzel kişinin taraf olduğu sözleşmeler Türkçe kaleme alınırlar. Bunlar, Türkçenin zenginleştirilmesine yönelik mevzuat hükümlerinde öngörülen koşullarda kabul edilen aynı anlamda Türkçe bir sözcük veya deyim bulunduğu sürece, yabancı sözcük veya deyim içemezler. Bu hükümler, sınaî ve ticari nitelikli ve tümüyle ulusal sınırlar dışında gerçekleştirilen faaliyetleri yöneten bir kamu hukuku tüzel kişisince bağitlanan sözleşmelere uygulanmaz.

Madde 5: Türkiye'de Türkiye vatandaşlığına mensup gerçek veya tüzel kişilerce düzenlenen bir gösteri, bilimsel toplantı veya kurultaya katılan herkes kendini Türkçe ifade etme hakkına sahiptir.

Oturum öncesinde veya esnasında programın tanıtılması amacıyla katılımcılara dağıtılan belgelerin Türkçe olması zorunlu olup, bunların bir ya da daha fazla yabancı dile çeviri içermesi mümkündür. Bir gösteri, bilimsel toplantı veya kurultayda, katılımcılara hazırlayıcı belgeler veya çalışma belgeleri veya eylem raporu veya çalışma özeti dağıtılıyorsa, yabancı dildeki metinlerin yanında en azından Türkçe bir özetinin bulunması zorunludur.

Madde 6: Bir kamu hukuku tüzel kişisince, kamu hizmeti gören bir özel hukuk tüzel kişisince veya kamu teşvikinden yararlanan bir özel şahısça Türkiye'de yayımlanan yayınlar,

⁴ Sakin Öner, "Türkçenin Kullanımı ve Korunması Yasası' Çıkarılmalıdır ", (http://www.sakinoner.com/portal/index.php?option=com_content&view=article&id=14:tuerkcenin-kullanm-ve-korunmas-yasas-ckarlmaldr-&catid=2:projeler&Itemid=8 10/02/2013)

dergiler ve haberler, yabancı dilde kaleme alınmışlarsa, en azından bir Türkçe çeviri içermek zorundadırlar.

Madde 7: Yazılı olarak yapılan iş sözleşmesi Türkçe kaleme alınır. Sözleşme konusunu oluşturan işin Türkçe karşılığı bulunmayan yabancı dildeki bir terim dışında ifade edilmemesi durumunda, iş sözleşmesinin yabancı terimin Türkçe bir açıklamasını içermesi gerekir.

Ücretlerinin yabancı olması ve sözleşmenin yazılı şekilde yapılması durumunda, ücretlinin talebi üzerine sözleşmenin kendi dilinde bir çevirisi kaleme alınır. Yargı önünde her iki metin de aynı güvenilirliğe sahiptir. İki metin arasında çelişki varsa, yabancı ücretlinin dilinde kaleme alınmış olanı, diğerinin yanında sadece yardımcı olarak kullanılabilir.

İşveren, işbu maddeyi ihlal eder şekilde bağitlanan bir sözleşme hükümlerinden ücretli aleyhine yarar sağlayamaz.

Madde 8: 1-Kamu ve özel eğitim kurumlarında, tez ve bildirimler dâhil, yabancı veya yerel kültürlerin ve dillerin eğitimindeki gerekliliklerin veya eğitimcilerin kadrolu ya da sözleşmeli yabancı öğretmen olmalarını haklı kılacağı istisnalar hariç, eğitim, sınav ve yarışma dili Türkçedir.

2- Türkçede usta olmak ve başka iki dili bilmek eğitimin temel amaçlarındanındır.

Madde 9: Orijinal sürümdeki sinema eserleri ve görsel-işitsel eserler hariç olmak üzere, işitsel ya da görsel yayın yapan kurum ve işletmelerce yapılan bütün yayınlarda ve tanıtım amaçlı haberlerde, yayın veya dağıtım biçimleri ne olursa olsun Türkçenin kullanılması zorunludur.

Madde 10: Türkçenin zenginleştirilmesine yönelik mevzuat hükümlerinde öngörülen koşullarda kabul edilen aynı anlamda Türkçe bir sözcük veya deyim bulunduğu halde, yabancı sözcük veya deyimlerden oluşan bir sanayi, ticaret veya hizmet markasının kamu hukuku tüzel kişilerince kullanılması yasaktır. Bu hükmün uygulanmasında söz konusu yasaklama, kamu hizmeti gören özel hukuk tüzel kişilerine de uygulanır.

Madde 11: Yabancı dil eğitimi ve yabancı dilde eğitim kavramları açıkça tanımlanır.

Madde 12: İşbu kanun kamu düzenine ilişkindir. Bu kanun yürürlüğe girdikten sonra bağitlanan sözleşmelere uygulanır.

Örneklerden yola çıkarak oluşturulan bu yasa maddelerine farklı maddeler eklenebilir ve bu maddeler gerekli yardımlar alınarak genişletilip geliştirilebilir. Bu maddelerin oluşturulma amacı bu konuya dikkatleri çekip çerçeve bir metin oluşturmaktır. Kamu bilinci oluşturularak her kesimden insanın katkıda bulunarak oluşturacağı Türkçenin doğru ve düzgün kullanımına ilişkin yasa tasarısı elbette daha kapsamlı ve geçerli olacaktır.

SONUÇ

Türkler tarih sahnesine çıktıkları günden bu yana çeşitli devletler kurmuşlardır. Devletlerin bekası için bin üç yüz yıl önce "Titre ve kendine dön!" diyen Bilge Kağan, - isimlerini değiştirmek dâhil- birçok yönden Çinlilere benzemeye çalışan Göktürkleri uyararak millî kimliklerine sahip çıkmalarını istemiştir. Ayrıca milli kimliklerini kaybeden toplulukların bağımsızlıklarını kaybettiklerini de vurgulamış ve Türk milleti bunu yaşayarak görmüştür. Hâkimiyet alanları çok geniş olan Türkler çeşitli milletlerle karşılaşmışlardır. Ekonomik, dini, sosyal açıdan etkileşime geçmişler ve kelime alışverişinde bulunmuşlardır. Osmanlı İmparatorluğu'nda açıkça görülmektedir ki Osmanlı Türkçesi, Arapça ve Farsçanın etkisi altındadır. Cumhuriyetin ilanından sonra dil alanında yapılan çalışmaların başında Türk Dili Tetkik Cemiyeti gelmektedir. Cemiyetin esas amacı Türk dilinin korunması, gelişimi ve zenginleşmesini sağlayacak çalışmaları yürütmektir. Bu görevini geçen süre içerisinde ne kadar başardığı tartışmalı bir konudur.

Ancak Küreselleşen dünyanın dilimiz üzerindeki etkilerini azaltmak sadece bu kurumun değil herkesin görevidir. Bu bilincin kazandırılmasında ve uygulanmasında yaptırım oluşturacak bir yasanın varlığı Türkçeyi olası yabancı dillerin boyunduruğundan bir nebze de olsa kurtaracak, dikkatlerin bu yöne çekilmesini sağlayarak hassasiyetlerin arttırılması sağlanacaktır. Bir kesim insanların “dil polisliği” ya da “dil hafiyeliği” olarak adlandırıp karşı çıkması haksız yargıdır. Namık Kemal’in, Osmanlı İmparatorluğu’nun çöküşü üzerine söylediği şu küçücük paragrafa bakacak olursak: “İnsan cemiyetlerinin gelişmesi, dil ve edebiyatlarının ilerlemesine bağlıdır. Mezhep, din, milliyet ayrılıkları, ticaret, ziraat, sanat sahalarındaki gerilik, bir çöküntünün sebebi değil, neticesidir. Asıl sebep, dildeki kusurdur, geriliktir. Osmanlı’nın çöküş sebebi, dildeki bozukluktan doğmuştur.” Dil konusunda daha hassas olmak olası tehlikeleri ortadan kaldıracaktır. Böyle bir yasanın çıkartılması getireceği kazançlar bir yana hiçbir çalışmanın yapılmamasından çok daha iyi olacaktır. Bu yönde çalışmalar arttırılmalı, kamu bilinci oluşturulmalı yeni anayasanın gündeme geldiği şu günlerde çalışmalar hızlandırılarak Türkçemize topyekûn sahip çıkılması sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- ACAR, İsmail. *Devlet Dili Türkçe, Resmi ve Resmi Dil, Karamanoğlu Mehmet Bey'den Önce ve Sonra*.
<http://www.geldik.net/threads/devlet-dili-turkce-resmi-ve-resmi-dil-karamanoglu-mehmet-beyden-once-ve-sonra.55165/> adresinden, 10/02/2013 tarihinde alınmıştır.
- AKALIN, Şükrü Haluk. Sunuş.
http://ked.tdk.org.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=224:SUNUS&catid=50:yazm-kurallar&Itemid=132 adresinden, 02/03/2013 tarihinde alınmıştır.
- BANGUOĞLU, Tahsin (1987). *Devlet Dili Türkçe, Dil Bahisleri*, : İstanbul: Kubbealtı Neşriyat.
Büyük Selçuklu Devleti. http://tr.wikipedia.org/wiki/B%C3%BCy%C3%BCk_Sel%C3%A7uklu_Devleti adresinden, 10/03/2013 tarihinde alınmıştır.
- DEMİR, Necati (2004). *Danışmend-Name*. Ankara: Akçağ Yayınevi.
- DOĞAN, D. Mehmet (2003). *Doğan Büyük Türkçe Sözlük*. İstanbul:Dergah Yayınları.
<http://w3.balikesir.edu.tr/~iacar/ddturkce.htm> adresinden, 10/02/2013 tarihinde alınmıştır.
- ERDENK, Erdem (2005). Fransız Dilinin Kullanımına İlişkin Yasa. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Türk Dili Özel Sayısı*, Cilt:7, 2, 23-43. <http://www.sbe.deu.edu.tr/dergi/cilt7.say%C4%B12/7.2%20erdenk.pdf> adresinden, 10/02/2013 tarihinde alınmıştır.
- ERDENK, Erdem (2009). Dilin Mevzuatla Korunması: Ülke Örnekleri. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C:11, 2, 93-108. <http://www.sbe.deu.edu.tr/dergi/cilt11.say%C4%B12/11.2%20erdem%20erdenk.pdf> adresinden, 10/02/2013 tarihinde alınmıştır.
- ERİŞEN, Satı (1979). Ulusal Bağımsızlık ve Dil. *Türk Dili*. S. 337, s.200-205.
- GÜREŞ, Güvenç. *AB'nin Etkili Yönetiminin Önündeki Zorluklar*.
<http://www.foreignpolicy.org.tr/arkaplan/eylul03/tr/aykonu.htm> adresinden, 08/02/2013 tarihinde alınmıştır.
- Karahanlılar. <http://tr.wikipedia.org/wiki/Karahanl%C4%B1lar> adresinden, 10/02/2013 tarihinde alınmıştır.
- Orhun Yazıtları. http://tr.wikipedia.org/wiki/Orhun_Yaz%C4%B1tlar%C4%B1 adresinden, 10/03/2013 tarihinde alınmıştır.
- ÖNER, Sakin. “*Türkçenin Kullanımı ve Korunması Yasası*” Çıkarılmalıdır.
http://www.sakinoner.com/portal/index.php?option=com_content&view=article&id=14:tuerkcenin-kullanm-ve-korunma-yasas-ckarlmaldr-&catid=2:projeler&Itemid=8 adresinden, 10/02/2013 tarihinde alınmıştır.
- SOBUTAY, Tülay ve ÇEŞMECİOĞLU, Senem (2000). *Cezayir Ülke Etüdü*. İstanbul: İTO Yayınları.
- TURAN, Osman (1969). *Selçuklular Tarihi ve Türk İslam Medeniyeti*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- TURAN, Osman (1980). *Türk Cihan Hakimiyet Mefkuresi Tarihi C-2*. İstanbul: Nakışlar Yayınevi.
- Türk Dil Kurumu (TDK). *Güncel Türkçe Sözlük*.
http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.518f835e12db86.07053052 adresinden, 10/02/2013 tarihinde alınmıştır.
- Uygur Alfabeti. http://tr.wikipedia.org/wiki/Uygur_alfabeti adresinden, 24/02/2013 tarihinde alınmıştır.
- KORKMAZ, Zeynep (1995). Anadolu Beylikleri Döneminde Türk Dili ve Karamanoğlu Mehmet Bey. *Türk Dili Üzerine Araştırmalar*. C.1. s.424-428. Ankara: TDK.